

SEPET ÖRGÜ YAPIM TEKNİĞİ VE ÖZGÜN BİR ÖRNEK OLARAK HUĞ EVLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

An Evaluation of Basket Weaving Production Technique and Huğ Houses as
an Original Example

Hatice ELMAS*
Şule Nur ALTIN*

Öz

Bu çalışmada, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde uzun yıllar boyunca varlığını sürdüren ve "huğ evleri", "dal örgü", "çiteme huğ" veya "çit evler" olarak da bilinen geleneksel konut mimarisinin temel yapım tekniği olan sepet örgü tekniği ayrıntılı olarak incelenmektedir. Sepet örgü tekniği, Anadolu'nun kırsal ve yerel mimarisinde önemli bir yer tutmakta olup, bu teknikle inşa edilen yapılar, bölgenin kültürel ve tarihsel mirasının bir parçası olarak günümüze kadar gelmiştir. Ancak, yapılan araştırmalar sonucunda, bu yapıların restorasyonu için gerekli olan teknik bilgilerin ve malzeme detaylarının mevcut literatürde dağınık ve sınırlı bir şekilde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu çalışma, sepet örgü tekniğiyle inşa edilen yapılar için gerekli olan restorasyon süreçlerine rehberlik edebilecek bir literatür derlemesi sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, sepet örgü yapım tekniğinin detayları, kullanılan malzemelerin özellikleri ve yapım sürecine ilişkin bilgi eksiklikleri giderilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda, bu çalışma, sepet örgü tekniğiyle ilgili mevcut kaynakları bir araya getirerek, bu alanda çalışan araştırmacılar ve restorasyon uzmanları için kapsamlı bir referans kaynağı oluşturmayı hedeflemektedir.

Anahtar Sözcükler: huğ evler, çiteme, çit evler, sepet örgü tekniği, ev.

ABSTRACT

In this study, the basket weave technique, which is the basic construction technique of traditional residential architecture known as "hug houses", "branch weave", "çiteme huğ" or "fence houses", which has existed for many years in various regions of Anatolia, is examined in detail. Basket weave technique has an important place in the rural and local architecture of Anatolia, and the buildings built with this technique have survived to the present day as a part of the cultural and historical herit-

* Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Anabilim Dalı, Ankara/ Türkiye. E-posta: hatice.elmas@gazi.edu.tr. ORCID: 0000-0003-1446-620X.

* Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Anabilim Dalı, Ankara/ Türkiye. E-posta: snur.altin@gazi.edu.tr. ORCID: 0000-0002-5620-7102.

age of the region. However, as a result of the researches, it has been determined that the technical information and material details required for the restoration of these buildings are scattered and limited in the existing literature. This study aims to provide a literature review that can guide the restoration processes required for the structures built with basket weave technique. In line with this purpose, the details of the basket weave construction technique, the properties of the materials used and the construction process have been tried to overcome the lack of information. At the same time, this study aims to create a comprehensive reference source for researchers and restoration specialists working in this field by bringing together existing sources on the basket weave technique.

Keywords: the huğ houses, çiteme, fence houses, wattle and daub technique, house.

Giriş

Yerleşim alanları, dünya genelinde değişen iklim koşulları, sosyo-kültürel ve ekonomik farklılıklar, göç hareketleri gibi çeşitli faktörlerin etkisiyle şekillenmiştir. Bu faktörlerin her biri, farklı bölgelerde özgün yapım tekniklerinin ve malzeme kullanımının gelişmesine yol açmıştır. Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde kurulan yerleşim alanlarında kerpiç, tarih boyunca en yaygın kullanılan temel yapı malzemelerinden biri olmuştur. Hem karkas hem de yığma yapılarda kullanılan kerpiç, farklı yapım teknikleriyle uygulanmış ve yerel mimarinin vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Bu teknik, yalnızca yapıların fiziksel dayanıklılığını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda bölgenin kültürel mirasının bir parçası olarak da korunmuştur. Kerpicin kullanıldığı tekniklerden biri de sepet örgü tekniğidir ve bu teknik Anadolu'da "huğ evleri" olarak bilinen yapılarda karşımıza çıkmaktadır. Makale kapsamında ele alınan yörelerde karşımıza çıkan sepet örgü tekniği ile inşa edilen evlerde yörelere özgü farklı teknik kavramlar da karşımıza çıkmaktadır. Yapım tekniği detaylandırılırken ilgili yörelerde hangi isimle anıldığına değinilmiştir. Huğ evleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun egemen olduğu bölgelerde gelişmiş, özellikle kırsal kesimlerde yaygınlaşmış bir konut tipidir. Genellikle Anadolu'nun kurak ve yarı kurak bölgelerinde, özellikle Güneydoğu Anadolu'da görülmektedir. Huğ evleri, yerel ve kolayca temin edilebilen kerpiç, taş ve ahşap gibi malzemelerle inşa edilmiştir.

Huğ evleri, konutların birbirine yakın şekilde yerleştiği, toplulukların ortak yaşam alanları oluşturduğu bir düzen sergilemektedir. Ancak bu düzen, modern kent tasarımı ilkeleriyle değil, yapıların bireysel ve geleneksel ilişkilerine dayanarak şekillenmiştir. Kuban'a göre, Osmanlı döneminde yerleşim dokusu, bütünsel bir kentsel tasarımın aksine, yapıların bireysel ilişkileri

üzerinden oluşmuştur (2018: 597). Bu yapılaşma biçimi, toplumsal ve kültürel normların belirleyici olduğu bir çevre meydana getirmiştir. Osmanlı dönemine ait şer'îye sicillerinde “huğ” terimi, özellikle kırsal kesimde yaşayan halkın konutlarını tanımlamak için kullanılmıştır (Çevrimli, 2014: 320; Yeşilkaya, 2018: 40). Huğ evlerinin bu sosyo-kültürel yapıya uygun şekilde inşa edilmesi, dönemin toplumsal yapısının izlerini taşımaktadır. Yerleşim yerlerindeki sosyal düzen, komşuluk ilişkileri ve dini kurallar, bu evlerin tasarım ve konumlanmasında belirleyici olmuştur. 1894 yılına tarihlenen arsa mülkiyeti anlaşmazlığı davasında, İnce Hark Mahallesi'nde Süleyman Safer'in hayattayken 450 zira arsa satın alıp bu arsayı 600 kuruşa sattığı ve satın alan kişinin arsaya “üzeri on puşideli huğ tabir olunan bir göz menzil” inşa ettiği belirtilmektedir (Gündaş, 2004: 118-119). Aynı dava kaydında, söz konusu huğ evin üç tarafının komşu evlerle çevrili olduğu, bir tarafında ise yol bulunduğu belirtilmektedir. Bu, huğ evin kentsel bir alan içerisinde yer aldığını göstermektedir (Göçer ve Erarlan, 2020).

Yapılar, tek mekânlı ya da birden fazla mekâna sahip evler olarak inşa edilmiş ve bazı yerleşim alanlarında fırın olarak da kullanılmıştır. Duvar örme teknikleri açısından birkaç farklı yöntemin kullanıldığı belirlenmiştir. Temellerin ise bölgesel farklılıklara rağmen genellikle taşıyıcı sistem için seçilen ahşap dikmelerin çok derin olmayan temellere yerleştirildiği ve bu temel üzerine üst yapı inşaatının devam ettirildiği tespit edilmiştir. Bu yapım tekniğinde, genellikle ahşap, kil, çamur, esnek ağaç dalları veya sazlık gibi malzemelerin kullanıldığı ayrıca bu malzemelerin uygulandığında ve duvar işleme formlarında bölgesel farklılıkların bulunduğu gözlemlenmiştir. Çalışma kapsamında, bu farklılıklar ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu çalışmanın amacı, literatürde tespit edilen ve belgelenen Anadolu örneklerini inceleyerek, bu yapıların yapım detaylarını ortaya çıkarmaktır.

Yapılan araştırmalar sonucunda, bu yapıların restorasyonu için gerekli verilerin henüz oluşturulmadığı, mevcut verilerin herhangi bir yerde toplu olarak paylaşılmadığı anlaşılmıştır. Bu durum, söz konusu yöntemin eski ustalar tarafından bilinmesine rağmen günümüzde unutulmasına ve bilinirliğini kaybetmesine yol açmıştır. Bu bağlamda, yapıların restore edilmesi sürecinde kullanılan ağaç türleri ve yapım tekniği detaylarının bilinmediği ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, sepet örgü yapım tekniğinin yapım detaylarını ve kullanılan malzemeleri mevcut literatür kapsamında detaylandırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca restorasyon bağlamında bir kaynakça oluşturmayı hedeflemektedir. Çalışma, Anadolu'daki geleneksel yapım tekniklerini yığma ve karkas yapılar başlıkları altında incelemekte ve sepet örgü sisteminin

uygulandığı bölgelerin belirlenmesi ve bu sistemin detaylarıyla ele alınmasını kapsamaktadır. Konuyla ilgili yapılan bilimsel çalışmaların incelenmesiyle, Anadolu’da bulunan örneklerin detaylarını ortaya koymak amacıyla kapsamlı bir literatür araştırması yapılmıştır. Sepet örgü tekniğiyle inşa edilen yapılar, plan, cephe ve yapım tekniği açısından ayrıntılı olarak irdelenmiştir.

1. Anadolu’daki Geleneksel Yapım Tekniklerine Genel Bir Bakış

Anadolu’nun her bölgesinde, değişen coğrafi ve iklim koşulları, karakteristik yerel malzemeler ve sosyokültürel eğilimler, bölgeye özgü yapı geleneklerini şekillendiren doğal yaşam alanlarının oluşumuna katkıda bulunmuştur (Erarlan, 2019: 37-52). Bu bağlamda, vernaküler mimarlık olarak adlandırılan bu yapı tarzı, çevresel koşullara yanıt veren yapım teknikleri ile sürdürülebilir malzemelerin bir araya getirilmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Vernaküler mimarlığın en belirgin karakteristik özelliklerinden birisi, bu sürdürülebilir malzemelerin bölgeye özgü olarak o çevrede yetişmesi veya bulunmasıdır. Bu durum, yapıları diğer sürdürülebilir tekniklerden ayıran temel unsurdur (Usluer, 2021). Bu çalışmada, geleneksel Anadolu yöre mimarisinde kullanılan yapı sistemleri, “yığma” ve “karkas” olmak üzere iki ana kategoride ele alınacaktır. Yığma yapılardan genel özelliklerine değışmiştir. Karkas yapılarda makalenin ana konusunu oluşturan sepet örgü tekniği malzeme kullanımı ve yapım teknikleri bağlamında detaylı bir şekilde incelenmiştir.

1.1. Yığma Yapı

Yığma yapılar, ana taşıyıcı elemanları duvarlar olan ve bu duvarların hem yapıya etki eden yükleri taşıdığı hem de bölme duvar işlevi gördüğü inşaat sistemleridir. Bu tür yapılarda iskelet sistemi bulunmayıp, yapıyı oluşturan birimler sırayla yükü zemine aktararak yük iletimini sağlamaktadır. Taşıyıcı özelliği duvarlar üstlenirken, her bir yapı birimi kendisine düşen yükü bir sonraki birime aktararak, yükün zemine güvenli bir şekilde iletilmesini sağlamaktadır. Bu özellik, yığma yapıların temel yapısal davranışını tanımlamaktadır ve bu sistemlerin dayanıklılığını belirlemektedir (URL-1). Yığma yapılar, taş, tuğla, kerpiç ve harç gibi malzemelerden oluşmaktadır ve bu malzemelerin karakteristik özellikleri arasında yüksek basınç dayanımı ve düşük çekme dayanımı bulunmaktadır. Bu malzemeler, basınç ve çekme etkilerine maruz kaldığında minimal deformasyonlar yaşamaktadır. Bu özellikleri nedeniyle yığma yapıların uzun ömürlü ve dayanıklı olmasını sağlamaktadır (Batur, 2006: 1-66). Yığma yapım teknikleri ahşap yığma,

taş yığma, tuğla yığma ve kerpiç yığma olmak üzere dört ana kategoriye ayrılmaktadır. Bu yapılarda, duvarlar hem taşıyıcı hem de bölücü işlevler üstlenmektedir. Duvarlar hem yapının hacimsel düzenini oluşturmakta hem de iç mekânları işlevsel olarak ayırmaktadır. Taşıyıcı özelliklerinden dolayı, duvarlardaki her türlü hasar doğrudan yapının genel taşıyıcı sistemini etkilemektedir. Bu nedenle yığma yapılarda duvarların sağlığı ve dayanıklılığı kritik öneme sahiptir (URL-2).

Görsel 1. Anadolu'da Bulunan Yığma Yapı Örneği (URL-4).

1.2. Karkas Yapı

Karkas terimi, yapıyı taşıyan iskelet sistemi anlamında kullanılmaktadır. Bu sistem taşıyıcı eleman olarak kolon ve kirişlerin kullanıldığı yapı sistemini ifade etmektedir (URL-3). Karkas yapılar kullanılan malzemeye göre üç ana kategoriye ayrılmaktadır; betonarme, çelik ve ahşap karkas. Ahşap karkas sistemi, yerel adlandırmalar arasında “çatma” veya “çatki” sistemi olarak da bilinmektedir. Başlıca dikey elemanlar, direkler, kaideler, bağ kirişleri, payandalar (göğüsleme) ve diğer ahşap elemanların kullanımını içermektedir. Bu sistem yapının yükünü zemine aktaran dikey ahşap direkler ve kirişlerden oluşmakta ve çok katlı konutların inşasında kullanılabilir. Ahşap karkas sistemi Anadolu konut mimarisinde gözlemlenen bazı bölgesel farklılıklarla birlikte en fazla kullanılan yapı sistemlerinden biri olarak öne çıkmaktadır (Bayraktar, 2020: 71-103).

Karkas sistemde temel ilke yapının yükünü taşıyan elemanların, ahşap yığma sistemlerinin aksine, düşey olarak konumlandırılmasıdır. Bu yapıım sisteminin temel özelliği, subasman seviyesine kadar olan kısmın genellikle taş örgü ile inşa edilmesi ve devamındaki üst katların ise ağaç iskeletli çatki sistemi veya yığma sistemle tamamlanmasıdır. Temel duvarları genellikle yarım metre yüksekliğinde olup moloz taş kullanılarak yükseltilmektedir. Bu yapı özelliği yapının, arazinin konumuna göre zemin veya bodrum kat oluşturmasına olanak tanımaktadır. Karkas sistemin bu özelliği hem yapının

stabilitesini sağlamakta hem de arazi koşullarına uyumlu bir mimari çözüm sunmaktadır (Eruzun, 1997).

Görsel 2. Anadolu'da Bulunan Karkas Yapı Örneği (Erarslan, 2019: 37-52).

Temel veya zemin kat keresteden inşa edilen “alt taban” ile oluşturulmaktadır. Bu taban, yapı üzerinde stabilite sağlamak için iki ana bileşenden oluşmaktadır. Gerektiğinde eklemeler yapılabilmektedir. Üst ve alt kaideler üzerine belirli aralıklarla dikey eleman olan dikmeler yerleştirilerek yapının kat yükseklikleri tanımlanmaktadır. “Üst kaide”, alt kaideye benzer şekilde dikkatlice yerleştirilmektedir ancak köşelerde ve ana direkler arasında yatay ahşap elemanlardan oluşmaktadır. Çatı çerçevesinin bir diğer önemli bileşenini, alt ve üst kaideler arasına çapraz olarak konumlandırılan payandalar oluşturmaktadır. Bu payandalar göğüsleme, yanlama ve tırnak gibi unsurları içermektedir. Bu çapraz elemanlar yapının yapısal bütünlüğünü artırarak, yük taşıma kapasitesini ve genel stabilitesini güçlendirmektedir (Bayraktar, 2020: 71-103). Çapraz ahşap elemanların arası dolgu malzemeleri ile doldurulmaktadır. Değişken malzemelerle doldurulan bu kısımlar bazı yapılarda üstü sıvanırken bazılarında cephede dekoratif eleman olarak da kullanılmaktadır. Bu sayede cepheye estetiksel katkı sunarak cephedeki monotonluğun giderilmesi ve cephe bütünlüğünün algılanması hedeflenmektedir (Sezgin, 1983: 33-37). Ahşap karkas sistemin temel özelliği olan yapının taşıyıcı sisteminin olması ve oluşturulan iskelet sisteminin çeşitli dolgu malzemeleri ile (hımış, kerpiç tuğla vb.) doldurulması Anadolu'nun farklı yörelerinde iklim ve doğal yaşamdan kaynaklanarak ortaya çıkan sepet örgü sisteminde de karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada sepet örgü tekniği detaylarıyla irdelenmiştir.

2. Sepet Örgü Tekniği ile Huğ-Çit Evler

Huğ evleri Çukurova Bölgesi ve Akdeniz Havzası'nda, sepet örgü adı verilen teknikle inşa edilen, doğal yapı malzemeleri olan kereste, kamış ve çamurun kullanıldığı geleneksel bir kırsal konut tipidir (Eres, 2008: 174-201).

Anadolu'da uzun geçmişe sahip olan bu tekniğin MÖ 9000 yılına kadar uzandığı bilinmektedir. Bu tekniğe ait ilk bulgular Çatalhöyük'te gerçekleştirilen arkeolojik kazılar sonucunda mezarlarda hasır yapma yöntemlerinin izlerine rastlanarak kaydedilmiştir (Ömercioğlu, 2017: 43-49). Mersin Yumuktepe Höyük'te yapılan kazılar, bu tekniğin MÖ 2000 yılında Hititler tarafından kullanıldığını ortaya koymuştur (Görsel 3) (Tokay, 2017: 30-35).

Görsel 3. 1998 Yılında Yapılan Kazı Çalışmalarından Ortaya Çıkan Hititler Dönemi Huğ Ev Buluntuları (Ömercioğlu, 2017).

Sepet örgü veya sepet örme tekniğinin Akdeniz bölgesinde ortaya çıkışı, 19. yüzyılda yaşanan kitlesel göçler, ekonomik zorluklar ve iklimsel değişikliklerle şekillenmiştir. Bu teknik, doğal malzemelerin kullanımını teşvik ederek sürdürülebilir ve geri dönüşümlü bir yapı çözümü sunmaktadır. Ancak farklı bölgelerde uygulanma biçiminde farklılıklar gözlemlenmektedir. Akdeniz bölgesinde bu teknikte duvar yapımında hayıt adı verilen bitki dallarından yararlanılırken, dolgu malzemesi olarak ise kum, kil, tezek ve çamur gibi bileşenlerden oluşan kerpiç kullanılmaktadır (Ömercioğlu, 2017: 43-49). Araştırmalar, sepet örgü tekniğinin en yoğun olarak Adana, Mersin Tarsus, Aşağı Pınar-Kırlareli ve Antalya çevresinde uygulandığını göstermektedir. 13 Temmuz 1925 tarihli bir belgede, köy krokisinde “taş binalar ve huğlar” bulunduğu belirtilmiştir.

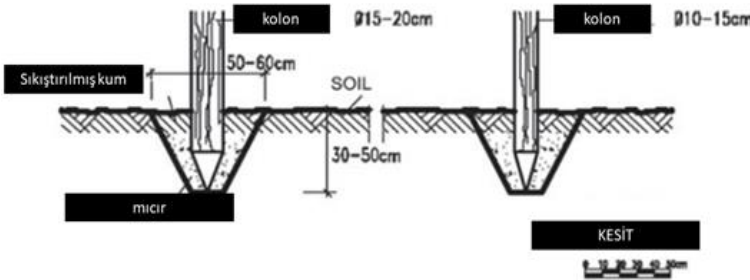
Adana'da, muhacirlerin yerleştirilmesi amacıyla tamir edilmesi gereken kamış evlerine (huğ) dair havalenamenin gönderildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca, Adana il merkezine yakın Madama Çiftliği'nde bir örnek köy ile Kozan ve Kadirli ilçelerinde “huğ” ismiyle adlandırılan ahşap karkas yapılar tespit edilmiştir (Eres, 2008: 174-201). Bu yapılar, bölgesel mimarinin karakteristik örneklerini temsil etmekte ve sepet örgü tekniğinin tarihsel ve kültürel önemini vurgulamaktadır. Bu çalışmada yukarıda bahsi geçen yörelerdeki konutlar detaylandırılmıştır.

2.1. Yapım Tekniği ve Malzeme

Geleneksel konut yapım tekniğinde kullanılan yapı malzemesi ve taşıyıcı sistem ele alındığında kullanılan temel malzemelerin ahşap, taş ve kerpiç olduğu görülmektedir (Sözen, 2006: 54). Bulunduğu bölgeye göre ek olarak kullanılan malzemelerde, yerel taşlar ve ahşap sistem için kullanılan ağaçlar ve yapım teknikleri farklılıklar göstermektedir. Geleneksel konut mimarisinde kullanılan sepet örgü tekniği büyük farklılıklar olmamakla beraber yapılan araştırma sonucu elde edilen verilere göre tespit edilen bölgelerde birtakım farklılıklar bulundurmaktadır. Bu farklılıklar plan, cephe-duvar ve çatı sistemi olarak alt başlıklarda detaylandırılmıştır.

2.2. Temel ve Plan Sistemi

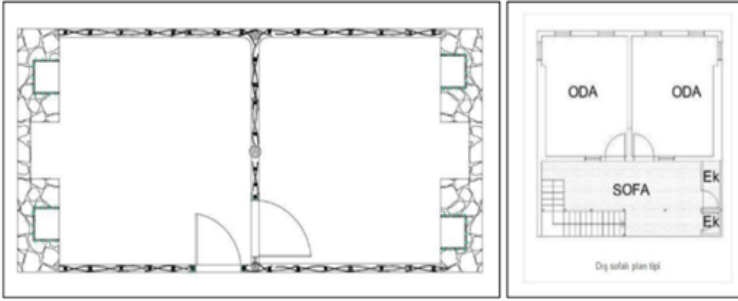
Adana Mersin bölgesinde bulunan huğ evler ilçedeki sulak alanlarda yetişen sazlık ve kamışlardan yapılmaktadır. Bu yapılar kentleşme öncesi kırsal alanda örneklik teşkil eden yapılar olmaktadır. Yapıların temelleri, kullanılan malzemenin, kereste ve kerpiçten yapılan harcın hafif olması sebebiyle derin değildir. Bazı yapılarda duvarlar için bir temel çukuru bulunurken, bazılarında iskeleti oluşturan ahşap dikmeler için çukurlar bulunmaktadır. Bu da göstermektedir ki sürekli bir temel oluşturulmamıştır (Görsel 4). Taşıyıcı direkler için açılan 50-60 cm çapında ve 30-50 cm derinliğindeki çukurlara dikmeler yerleştirildikten sonra küf taşlarla destekleme yapılmaktadır. Bu kısımlar su ile ıslatıldıktan sonra toprakla doldurulup sıkıştırılmaktadır (Tokay, 2017: 30-35).

Görsel 4. Temel Detayları (Tokay, 2017).

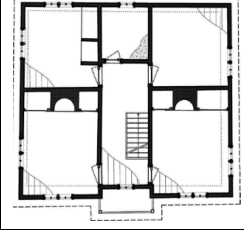

Zemindeki dalgalı alanlar temizlenip düzgün hale getirildikten sonra 5-10 cm kalınlığında toprak tabakası serilip sıkıştırılmakta veya doğal zeminin yüzeyi kerpiç harçla kaplanarak düzgün bir zemin oluşturulmaktadır. Zemin sık sık yenilendiği için kalınlığı zamanla artmaktadır. Daha sonra zemine sıkıştırılmış toprak veya kerpiç harçtan yapılmış bir mat serilmektedir.

Dal örgü tekniği ile yapılan evler dikdörtgen planlı olup zeminde ahşap döşeme bulunmaktadır. Yerleşim alanında fırın olduğu düşünülen kubbeli yapılar da bulunmaktadır. (Özdoğan, 2007). Kalkan duvarlar strüktürel olmalarının yanı sıra hem yemek pişirmek hem de ısınmak için şömine olan ocak mahallinde gömülü bacası olan fonksiyonel elemanlardır (Görsel 5). Ayrıca şöminelerin her iki yanında mutfak eşyalarını saklamak için nişler bulunmaktadır. İlginç bir şekilde, her iki duvarda da simetrik olarak iki şömine vardır. Bu durum kullanıcının bir baba ve evli bir oğul gibi iki akraba aile için evi ayırmasına izin vermektedir. Bu plan şeması, dış sofalı ilkel Türk evi tipine benzemektedir (Ömercioğlu, 2017: 43-49). Sepet örgü tekniğinin kullanıldığı konutlarda plan tipleri orta, iç ve yan sofalı olarak ayrılabilir (Tablo 1).

Görsel 5. Sol: Gebiz Yöresinde Bir Çit Evin Planı (Çizim M. Gebizli). Sağ: Planla Dış Sofalı Bir Türk Evinin Görünümü (Köse, 2005).

Orta sofalı plan, S. H. Eldem tarafından “merkezi tip” olarak tanımlanmıştır (Eldem, 1954). Bu plan tipinde, evin merkezinde yer alan sofa, dört köşesine yerleştirilmiş büyük odalarla çevrilidir. Aralarda ise eyvanlar, merdiven sofası, hizmet alanları ve daha küçük odalar bulunmaktadır. Odalar arasındaki eyvan sayısı genellikle iki ya da dört adettir. Temel işlevleri manzaraya hâkim olmak, doğal ışık sağlamak ve havalandırmayı iyileştirmektir. İç sofalı plan, S. H. Eldem’in tipolojisinde yer alan bir diğer konut plan tipidir. Bu plan evin ortasında yer alan uzun dikdörtgen şeklindeki sofanın, karşılıklı iki uzun kanadı boyunca sıralanmış odalardan oluşmaktadır. Sofa genellikle derin ve uzundur. Bazı durumlarda sofa, iki bölüm halinde düzenlenmiştir. Yan sofalı plan S. H. Eldem tarafından tanımlanan bir diğer plan tipidir. Bu şemada odalar ve eyvan sofanın bir yanında sıralanmıştır. Bölgede yaygın olarak kullanılan bu plan genellikle aynı aileye mensup bireylerin yan yana inşa ettikleri ikiz evlerde tercih edilmektedir. Bölge halkı tarafından “iki yanlıklı ev” olarak adlandırılan bu planın, bölgede iki farklı alt tipi bulunmaktadır (Göçer ve Erarslan, 2020: 116-125) (Tablo 1).

		Orta sofalı konut örneği (Göçer ve Erarşlan, 2020).
		İç sofalı konut örneği (Göçer ve Erarşlan, 2020).
		Yan sofalı konut örneği (Göçer ve Erarşlan, 2020).

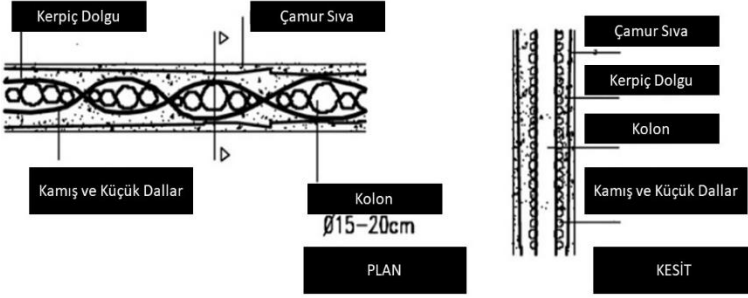
Tablo 1. Orta-İç ve Yan Sofalı Evlerde Plan Sistemi Örnekleri

2.3. Cephe/Duvar Sistemi

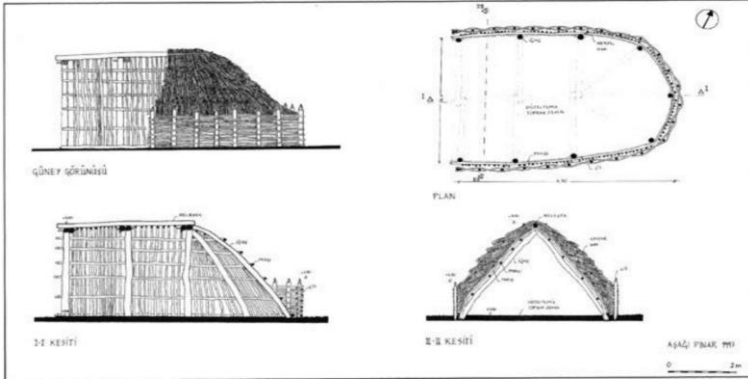
Sepet örgü tekniği ile kurulan yapılarda ana ahşap iskelet sistemi kurulduktan sonra duvar yüzeyleri örülmektedir. Ahşap için genellikle bölgede bulunan çam, zeytin ve dut ağaçları kullanılmaktadır. Dokuma için seçilen elastik yapı özelliğine sahip bitkiler ise bölgedeki yaygın bitkiler arasından zakkum, mersin ve hayıt kullanılmaktadır. Yapıların çoğu 115 m yüksekliğe kadar vazo şeklinde büyüyen, yörede sepet ve hasır örgüsü için de kullanılan Vitex, Chaste Tree, Chasteberry, Abraham's Balm veya Monk's Pepper olarak da adlandırılan Vitex agnus castus kullanılarak inşa edilmiştir (Görsel 9) (Ömercioğlu, 2017: 43-49).

Adana Mersin mevkiinde yaygın olarak bulunan zanzalak, okaliptüs ve katran ağaçlarından oluşturulan ahşap dikmeler yapının iskeletini oluşturmaktadır. Ana iskelet oluşturulduktan sonra yatay çevre bağı görevi gören ağaç bağlama elamanları ile küçük kesitli ahşap elemanlar birleştirilip sağlamlaştırılmaktadır. Ana iskelet arasındaki boşluklar kamış ve esnek mersin ile doldurularak, Gebiz'deki gibi zakkum veya kavak ağacı ile hasır örgü uygulanarak bütün duvar iskeleti oluşturulmaktadır (Görsel 6). Kalınlığı 20-25 cm arası değişen duvar iki taraftan hazırlanan kerpiç harç ile doldurulmak-

tadır. Böylece duvarın iki yüzü de harçla kaplanmaktadır (Tokay, 2017: 30-35).

Görsel 6. Duvar Detayları (Tokay, 2017).

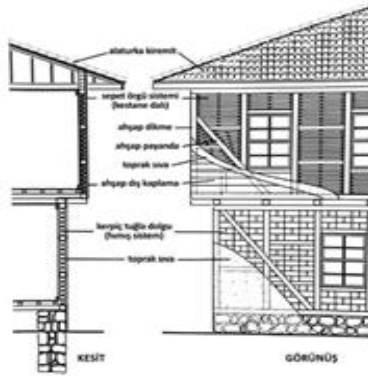

Görsel 7. Aşağı Pınar-Kırklareli Mevkiinde Bulunan Dal Örgü Tekniği ile İnşa Edilen Huğ Evler (Ömercioğlu, 2017).

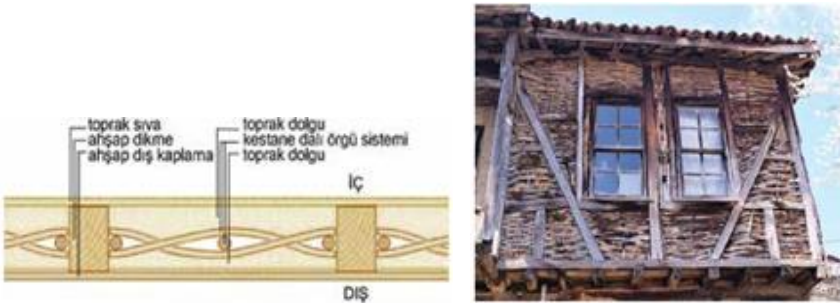
Aşağı Pınar-Kırklareli mevkiinde yapılan kazı çalışmalarında elde edilen verilere göre dal örgü olarak aldandırılan yapım tekniğindeki dikdörtgen planlı yapılar Balkanlar'daki çağdaşlarıyla paralellik göstermektedir (Görsel 7). Dal örgü mimari tekniği için yeterli kaynağın bulunamaması tekniğin detaylandırılmasını zorlaştırmaktadır. Fakat çağdaşlarına paralellik göstermesi yapı dal örgü tekniği hakkında fikir sahibi olmayı sağlamaktadır. Buna göre bitişik nizamlı sazlık ve kamışlardan yapılan bu yapılar zamanla yerini kerpiç ve megaron yapılar bırakmıştır (Özdoğan vd., 2010: 361). Antalya'nın Gebiz bölgesinde bulunan sazlık yapılar, taş duvarlardan oluşan kalkan duvarların, ahşap hatıl ve sazlık duvarlarla birleştirildiği eşsiz bir tekniğe sahiptir. İki kalkan duvar, kırma çatıyı taşıyan evin ana taşıyıcı elemanlarıdır. Çoğunlukla yığma olup, her 1,5 metrede bir kereste yapıştırmalı yapılarıdır. Ancak duvar örgüsü olmayan taş duvarlar da bulunmaktadır. Kereste yapıştırmalı olmayan yapılarda harçla birleştirilmiş sıralı moloz duvarlar bulunmaktadır. Yapılarda kesme taş veya tuğla bulunmaması yörede yapı-

lan inşai çalışmalarda moloz taşın yoğunlukla kullanıldığına işaret etmektedir (Ömercioğlu, 2017: 43-49; Özdoğan vd., 2010: 361).

İstanbul Şile’de bulunan Akçakese köyünü ele alan Görür ve Erarşlan’ın yaptıkları incelemede bölgedeki konutlarda zemin katlarının genellikle ahşap iskelet sistemde kerpiç dolgudan (hımış) oluştuğu, nadiren ahşap hatil destekli taş dolgu duvarların da olduğu vurgulanmıştır. Ana yaşam katı ise “sepet örgü dolgulu” ahşap iskelet sistemle inşa edilmiştir. Yörede bol bulunan kestane ağacı hem iskelet hem de sepet örgü dolguda tercih edilmiştir (Görsel 8). Bu ağaç türü, dayanıklı ve iklimsel koşullara dirençli olduğu gibi, kurt ve mantara karşı da koruyucudur. Üst katların strüktürü, ana dikmelerin alt ve üst taban kirişlerine bağlanmasıyla oluşur. Stabilitayı sağlamak için dikmeler arasına çapraz payandalar eklenerek, tüm yatay ve düşey yüklerin ahşap elemanlarla temele aktarılması sağlanmıştır. Sepet örgü dolgu, kestane dalları ile örülerek boşluklar doldurularak uygulanmıştır (Tayla, 2007). Görsel 7’de kesit detayında konutun yapım tekniği görünmektedir.

Görsel 8. Sepet Örgü Tekniği ile Akçakese Köyünde İnşa Edilen Bir Yapıya Ait Kesit (Göçer ve Erarşlan, 2020).

Görsel 9. Sepet Örgü Tekniği ve Bu Teknik ile İnşa Edilen Yapı Örneği (Göçer ve Erarşlan, 2020).

Bölge halkı tarafından “çubuk örme” ve “çıtalı duvar” olarak adlandırılan sepet örgü dolgu, ana dikmeler arasına yerleştirilen ince kestane çubuklarına, kestane dallarının sepet örgü şeklinde geçirilmesiyle yapılmaktadır. Bazen dallar ana dikmelere açılan oyuğa yerleştirilmektedir (Görsel 9). Oluşturulan örgü, her iki yüzeyden çamur ve saman karışımıyla sıvanarak üzerine badana yapılarak ahşap strüktür arasında örgü sistemin donatı olarak işlev gördüğü, toprak dolgulu bir duvar sistemi oluşturulması amaçlanmıştır.

Ahşap iskelet sistemli bölge konutlarında iç ve dış duvar yüzeyleri toprak esaslı sıva ile kaplanmaktadır. Dış duvarın dış yüzeyi ise ahşapla kaplanmaktadır. Bu sistem yapının deprem yüklerine karşı dayanıklılığını artırmakta ve iyi bir ısı performans ile ortam sesini iyileştirmektedir. Karadeniz Bölgesi’nde “çöten” veya “dal örgü iskelet dolgu” olarak bilinen bu sistem, genellikle “dal-örgü çamur-harç” mimari tekniği olarak adlandırılmaktadır (Kafesçioğlu, 1955). Cephe kaplaması olarak iki sistem kullanılmaktadır; yalı baskısı ve dizeme. Yalı baskısı genellikle zemin ve üst katlarda uygulanmaktadır (Görsel 10). Kestane ağacının kullanıldığı bu sistemde, kaplama tahtaları üst üste 3-4 cm biner şekilde bağlanır ve kaplama, su geçirmeyen bir cephe oluşturmaktadır. Yalı baskısı kaplamalarında köşeler, pencere çevreleri ve alt bitim pervazlarla desteklenir. Nadir olarak, zemin katlarda yalı baskısının üzeri boyanmaktadır. Dizeme sisteminde ise çatkılarının arası, yıkılan evlerin yapı artıklarıyla doldurulmaktadır. Bazen bir cephe yalı baskısı, diğerleri ise dizeme ile kaplanmaktadır. Bazen de zemin kat dizeme, üst kat ise yalı baskısı ile düzenlenmektedir.

Görsel 10. Yalı Baskısı ve Dizeme Yönteminin Kullanıldığı Yapılar (Göçer ve Erarlan, 2020).

Geleneksel Akçakese konutlarının cephe oluşumu belirgin simetri ve sade bir tasarımla dikkat çekmektedir. Cephelerde öne çıkan unsurlar arasında çıkmalar, balkonlar, pencere düzenleri ve kapılar yer almaktadır. Çık-

malar, genellikle üst katın zemin kattan taşındığı düzenlerde kullanılır ve bazen ahşap payandalarla desteklenir. Balkonlar, simetrik düzenleri ve geniş saçaklarıyla dikkat çeker. Pencere düzenlemeleri, cepheye hareket katar; genellikle dikdörtgen, düz ahşap giyotin tipindedir. Zemin katta giriş kapısının iki yanında simetrik pencere düzeni bulunurken, odalarda ve balkonlarda ikili pencere kurgusu görülmektedir. Arka ve yan cephelerde ise pencere sayısı az ve düzensizdir. Girişler, genellikle cephenin merkezinde yer alır ve tek veya çift kanatlı ahşap kapılardan oluşmaktadır. Cephe dekorasyonunda ampir üslup etkisiyle çifte kemer şeklinde süslemeler görülür. Geniş saçaklar, çatının önemli bir plastik ögesi olarak 40-60 cm arasında çıkma yapacak şekilde tasarlanmıştır (Göçer ve Erarlan, 2020).

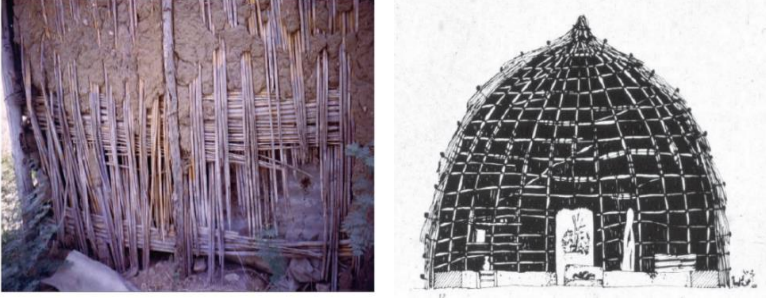
Sepet örgü tekniğinde kullanılan bitki, kullanılmadan önce dalları daha elastik hale gelmesi için ıslatılmakta daha sonra dış kabuğu soyularak pürüzleri temizlenmektedir (Görsel 11). Kullanıma hazır hale gelen bitki direkleri arasında örülerek inşa uygulanmaktadır. Tamamlanan dokum işleminde sonra, kil bakımından zengin olan buhar yatağı döşemesinden seçilen toprak ile çamur hazırlanarak iki tarafın üzeri kaplanmaktadır. Hazırlanan çamura eklenen saman ve kum ile güneçten çatlayan mamurun dağılması ve yağmur suyunun dışarı atılması sağlanmaktadır (Ömercioğlu, 2017: 43-49).

Görsel 11. Sol: Yapının Perspektifi. Orta: Alt Kısımın Detay Fotoğrafı. Sağ: Yerel Olarak “Hayıt” Olarak Adlandırılan *Vitex Agnus-Castus* (Ömercioğlu, 2017; Tokay, 2017).

Adana'daki evler için belirlenen ev tiplerinde 15,3x3 m boyutlarında ve 2,2 m yüksekliğinde, ikiz ev olarak kullanılacağı düşünülen dört odalı olmaları ve yapının ortasındaki bölücü duvarın çit örgü olması kaynaklarda karşımıza çıkmaktadır. Duvarlarda kullanılan ahşap karkas için kereste ve keresteler arası dal örgü kullanılması gerektiği ancak bazı finansal yetersizlikler sonucu tıraşlanmış kereste yerine yuvarlak kesitli ağaçların da kullanıla-

bileceği bahsedilmektedir (Eres, 2008:174-201). Aşağıdaki görsellerde sepet örgü tekniği ile yapılan duvar sistemi örneklendirilmektedir.

Görsel 12. Sol: Geleneksel Huğ Evi'nin Yığma Baş Detayı, 1998. Sağ: Dairesel Sığınak Bölümü (Tokay, 2017).

Görsel 13. Halk Arasında Anılan “Çiteme” Tekniğiyle Oluşturulmuş Duvar Dolgu Örneği. Bağdadi Çıta Tekniği İle Oluşturulmuş Bağdadi Duvar (Bayraktar, 2020).

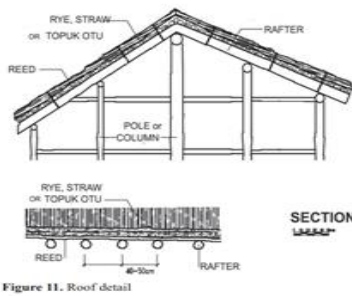
Gebiz ve Adana'daki yapım tekniklerinin yanı sıra Düzce'de karşımıza çıkan teknik, sıva ve harcın hazırlanmasında farklılıklar göstermektedir. Sıvadan önce hazırlanan ana iskelet için ahşap dikme ve çaprazlamalar yapıldıktan sonra sıra ahşap çatkının aralarının doldurulmasına gelmektedir. Duvarlarda dolgu malzemesi olarak ağaç dalı, kerpiç, tuğla, çıta gibi tamamen doğal malzemeler kullanılmıştır. Yörede yaygın olarak çiteme adıyla bilenen teknik ağaç dallarıyla yapılmaktadır. Düzce'de sepet örgü sistemi için kullanılan ahşap elamanlar genellikle kışın kesilen armut, fındık veya söğüt ağaçlarından seçilmektedir. İkiye bölünmemiş dikme dalın etrafında seçilen dalların örülmesiyle oluşturulmaktadır. Duvarlarda dolgu malzemesi olarak dal/sepet örgüler kullanılmaktadır (Bayraktar, 2020: 71-103).

Sepet örgü üzerinde girinti ve çıkıntılı bir yapı olduğundan sıva yüzeye daha iyi tutunmaktadır. Duvarlarda dolgu malzemesi olarak kullanılan bağdadi çıtalar 1-2 cm aralıklarla yatayda dikmelere sabitlenerek üst üste ge-

lecek şekilde oluşturulmuştur. Daha sonra üzerlerine çamur sıva yapılmış ve sıvanın çita aralarına girerek tutunması sağlanarak bağdadi sıva tekniği uygulanmıştır. Halk arasında yağlı toprak (sarı toprak) olarak nitelendirilen dağ ve yamaçlardan toplanan malzeme ile sıva hazırlanmaktadır. Sıva öncesinde bahçenin uygun bir yerinde 50 cm derinliğinde ve 1 metre genişliğinde açılan çukura sarı toprak ve saman atılarak su ile ıslatılıp harç haline getirilmektedir. Bu karışım bir gün bekletildikten sonra el ile uygulanmaktadır. Sıvadan sonra duvar boyası için beyaz kireç veya doğal yöntemlerle renklendirilen kireç boya kullanılmaktadır (Bayraktar, 2020: 71-103).

2.4. Çatı Sistemi

Aşağı Pınar-Kırklareli mevkiinde bulunan huğ evler; Ilıpınar ve Fikirtepe’de bulunan yapılar farklı formda ve çatı örtüsüne sahip olmakla beraber çatı merkezi direk ile taşınmaktadır. Antalya-Gebiz mevkiinde bulunan huğ evlerde çatının basit bir sistemi vardır bir kafesi oluşturan yaka bağları ve direkleri bulunmamaktadır. Çatı sistemi ahşap malzemeden ahşaptan yapılmıştır. Çatı mahyası, kalkan duvarın üçgen kısmının doruk noktasına yerleştirilmiştir, bu nedenle normal açıklıkta kalkan duvarlar, kırma çatıyı taşımak için yeterlidir; ancak açıklık daha büyükse, mahya iç boşlukta bir veya daha fazla sütunla desteklenmektedir. Böyle durumlarda her iki dış tarafta da duvar aşıklarını destekleyen ek direkler bulunmaktadır. Ana yapının üzerine oturan mertekler yağmurdan korunmak için sazla kaplanmıştır. Bazı örneklerde, merkezi destek, aynı zamanda, alanı iki veya daha fazla odaya bölen bir iç bölme duvar yapısı görevi görülmektedir (Ömercioğlu, 2017: 43-49).

Görsel 14. Sol: Çatı Detayı. Sağ: Tek Katlı Huğ Evi Duvar ve Çatı Kaplaması, Adana, 2000 (Tokay, 2017).

Adana-Mersin mevkiinde bulunan huğ evlerde ise bu bölgedeki çatılar yapının oluşumuna göre mahya veya tek yöne meyilli olarak yapılmıştır. Mahya çatı, kirişli veya kirişsiz olarak merkezi bir taç direği ile inşa edilebil-

mektedir. Çatının ahşap iskeleti arasına kamış veya küçük dallar örülerek üstlerine çavdar, saman veya “topuk otu” adı verilen yöresel bir ot demetleri serilmektedir. Sapları yukarıda ve kulakları aşağıda olacak şekilde sıra halinde dizilmiş bu salkımlar, saz veya ottan yapılmış bir bağla bağlanıp sabitlenmektedir. Görsel 14’te çatı detayı ve kaplama örtüsü için örnek verilmektedir.

Değerlendirme ve Sonuç

Anadolu’nun kırsal mimari mirası arasında yer alan huğ evleri, 20. yüzyıla kadar olan süreçte çeşitli evrimler geçirmiş ve geniş bir kullanım alanına sahip olmuştur. Ancak hızlı kentleşmenin ve modernleşmenin etkisiyle geleneksel mimari formların, dolayısıyla huğ evlerinin de yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu gözlemlenmektedir. Bu yapıların sayılarının giderek azalması ve koruma konusunda gerçekleştirilen bilimsel çalışmaların kapsamının yetersiz kalması, önemli bir endişe kaynağıdır. Yapılan araştırmalar, huğ evlerinin doğa ve insan kaynaklı tehditlere karşı yeterince korunmadığını göstermektedir. Bu durum, Anadolu’nun bu özgün yapı tekniğine sahip geleneksel evlerinin sayısının hızla düştüğünü ve bu yapıların tescillenerek koruma altına alınmalarının kaçınılmaz olduğunu ortaya koymaktadır. Gerekli durumlarda onarım, iyileştirme ve restorasyon süreçlerinin uygulanması büyük önem arz etmektedir. Mevcut literatürde, huğ evlerine dair kaynakların dağınık ve yetersiz olması, bu yapılar hakkında daha kapsamlı ve derinlemesine bilimsel çalışmalar yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın, mevcut kaynakları bir araya getirerek nitelikli bir kaynakça oluşturma amacı taşıdığı ve bu alanda yapılmış çalışmaları bibliyografya kısmında derleyerek sunması bakımından atılmış önemli bir adım olduğu değerlendirilmektedir. Bu tür çalışmaların, geleneksel yapı tekniklerinin korunması ve gelecek nesillere aktarılması açısından kritik bir rol oynayacağı düşünülmektedir. Makale kapsamında ele alınan yörelerin sepet örgü tekniğinde kullandıkları malzeme ve uygulama yöntemlerini ele alan bir tablo geliştirilmiştir:

BÖLGE	SEPET ÖRGÜ TEKNİĞİ			GÖRSEL
	Malzeme		Teknik	
	Cephe	Duvar		
Adana - Mersin	Zakkum Kavak	Sazlık Kamış Zanzalak Okalıptüs	Ana iskelet oluşturulduktan sonra yatay çevre bağı görevi gören ağaç bağlama elamanları ile küçük kesitli ahşap elemanlar birleştirilip sağlamlaştırılır. Ana	Görsel 4,6

			iskelet arasındaki boşluklar kamış ve esnek mersin ile doldurularak, Gebiz'deki gibi zakkum veya kavak ağacı ile hasır örgü uygulanarak bütün duvar iskeleti oluşturulmaktadır. Kalınlığı 20-25 cm arası değişen duvar iki taraftan hazırlanan kerpiç harç ile doldurulmaktadır. Böylece duvarın iki yüzü de harçla kaplanmaktadır	
Şile Akçakese	Kestane	Kestane	Üst katların strüktürü, ana dikmelerin alt ve üst taban kirişlerine bağlanmasıyla oluşur. Stabilitayı sağlamak için dikmeler arasına çapraz payandalar eklenerek, tüm yatay ve düşey yükler ahşap elemanlarla temele aktarılması sağlanmıştır. Sepet örgü dolgu, kestane dalları ile örülerek boşluklar doldurularak uygulanmıştır. Bölge halkı tarafından "çubuk örme" ve "çıtalı duvar" olarak adlandırılan sepet örgü dolgu, ana dikmeler arasına yerleştirilen ince kestane çubuklarına, kestane dallarının sepet örgü şeklinde geçirilmesiyle yapılmakta, Bazen dallar, ana dikmelere açılan oyuğa yerleştirilmektedir	Görsel 8,9
Aşağı Pınar-Kırkırelili		Sazlık Kamış	Dal örgü mimari tekniği için yeterli kaynağın bulunmaması tekniğin detaylandırılmasını zorlaştırmaktadır. Fakat çağdaşlarına paralellik göstermesi yapı dal örgü tekniği hakkında fikir sahibi olmayı sağlayacaktır. Buna göre bitişik nizamlı sazlık ve kamışlardan yapılan bu yapılar zamanla yerini kerpiç ve megaron yapılar bırakmıştır	Görsel 7
Antalya Gebiz	Sazlık Moloz	Moloz Taş Ahşap	Antalya'nın Gebiz bölgesinde bulunan sazlık yapılar, taş duvar-	Görsel 5

	Taş	Hatıl Sazlık	lardan oluşan kalkan duvarların, ahşap hatıl ve sazlık duvarlarla birleştirildiği eşsiz bir tekniğe sahiptir. İki kalkan duvar, kırma çatıyı taşıyan evin ana taşıyıcı elemanlarıdır.	
Düzce	Sarı toprak Saman	Kerpiç Ağaç Dalı (Armut, Fındık, Söğüt) Tuğla Çıta	Sivadan önce hazırlanan ana iskelet için ahşap dikme ve çaprazlamalar yapıldıktan sonra sıra ahşap çatkının aralarının doldurulmasına gelmektedir. Sepet örgü üzerinde girinti ve çıkıntılı bir yapı olduğundan siva yüzeye daha iyi tutunmaktadır. Duvarlarda dolgu malzemesi olarak kullanılan bağdadı çıtalar 1-2 cm aralıklarla yatayda dikmelere sabitlenerek üst üste gelecek şekilde oluşturulmuştur	Görsel 10-11

Tablo 2. Bölgelere Göre Sepet Örgü Tekniğinde Malzeme ve Uygulama Farkı

Tabloya göre, sepet örgü tekniği, farklı bölgelerde yapıların inşasında hem malzeme hem de yöntem bakımından zengin bir çeşitlilik sunmaktadır. Bu geleneksel yapı tekniği, bölgenin coğrafi özelliklerine ve ulaşılabilir doğal kaynaklarına bağlı olarak şekillenmiştir. Tabloyu incelediğimizde, sepet örgü uygulamalarında kullanılan malzemelerin geniş bir yelpazeye yayıldığını görülmektedir. Aynı zamanda, her bölgenin yapı tekniklerinde kendine özgü bir uygulama şekli olduğunu da fark edilmiştir. Bu bölgesel farklılıklar, yerel mimaride sürdürülebilirliğin ve doğayla uyumlu yapı yöntemlerinin bir yansıması olarak dikkat çekmektedir. Sonuç olarak, sepet örgü tekniği, farklı bölgelerde sadece bir yapı yöntemi olmanın ötesinde, yerel kültür ve doğa koşullarına adapte olmuş bir zanaat olarak öne çıkmaktadır. Bu çeşitlilik, geleneksel yapı tekniklerinin ne denli esnek ve sürdürülebilir olabileceğini gösterirken aynı zamanda bu mirasın korunmasının önemini vurgular.

Kaynakça

- Batur, Afife (2005). *Özgün Bir Yaşam Çevresi ve Doğu Karadeniz'de Kırsal Mimari*. İstanbul, Milli Reasürans T.A.Ş.
- Batur, Nubar (2006). *Yığma Yapı Tasarımı ve Analizi*. Bitirme Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi.

- Bayraktar, Hüseyin (2020), “Kırsal Yaşamın Mimari Göstergesi Geleneksel Köy Evlerinin Düzce Örneğinde Tartışılması”. *Mimarlık ve Yaşam*, 5(1): 71-103.
- Çevrimli, Nilgün (2014). “Vakfiyelere Göre 15.-19. Yüzyıllarda İstanbul’da Ev Tanımlarına İlişkin Bir Değerlendirme” *Turkish Studies*, 9(10): 315-333.
- Eldem, S. Hakkı (1954). *Türk Evi Plan Tipleri*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi.
- Erarslan, Alev (2019). “Timber Construction Systems in Anatolian Vernacular Architecture”. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov, Series II*, 12(2): 37-52.
- Eres, Zeynep (2008), “Türkiye’de Kırsal Alanda Çağdaşlaşma ve Mübadil Köyleri”. *90. Yılında Türk-Yunan Zorunlu Nüfus Mübadelesi; Yeni Yaklaşımlar, Yeni Bulgular*. İstanbul: Lozan Mübadilleri Vakfı, 174-201.
- Eruzun, Cengiz (1997). “Ahşabın Kimlik Bulduğu Rize Geleneksel Mimarisi”. *Rize*. Ed. Seyfi Başkan. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Göçer, Cengiz ve Erarslan, Alev (2020). “Sepet Örgü Dolgulu Ahşap İskelet Yapı Sisteminin Özgün Bir Örneği: Şile Akçakese Köyü Geleneksel Konutları”. *Mimar.ist*, 20(69): 116-123.
- Gündaş, Mustafa Salih (2004). *Tarsus’un 338 Numaralı Şer’iyye Sicili H.25 Şa’ban 1311-6 Şevval 1312/M. 6 Eylül 1893-1 Şubat 1895*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kafesçioğlu, Ruhi (1955). *Kuzey-Batı Anadolu’da Ahşap Ev Yapıları*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi.
- Köse, Abdullah (2005). “Türkiye’de Geleneksel Kırsal Konut Planlarında Göçebe Türk Kültürü İzleri”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, VII(2): 165-200.
- Kuban, Doğan (2018). *Türk Ahşap Konut Mimarisi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ömercioğlu, Hilal Tuğba (2017). “Akdeniz Bölgesine Ait Özgün ve Kaybolmakta Olan Geleneksel Bir Yapım Sistemi Olarak Sepet-Örgü Tekniği”. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kongresi*. Antalya, 43-49.
- Özdoğan, Eylem vd. (2010). “2008 Yılı Kırklareli Höyüğü Çalışmaları”. *31. Kazı Sonuçları Toplantısı, C.2*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 357-374.
- Özdoğan, Mehmet (2007). “Marmara Bölgesi Neolitik Çağ Kültürleri”. *Türkiye’de Neolitik Dönem*. Ed. Mehmet Özdoğan ve Nezih Başgelen. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 401-426.

Sezgin, Haluk (1983). “Geleneksel Türk Evinde Cephe”. *Yapı*, 47: 33-37.

Sözen, Metin (2006). *Gelenekten Geleceğe Anadolu’da Yaşama Kültürü*. İstanbul: Çekül Vakfı.

Tayla, Hüsrev (2007). *Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı Sistem ve Elemanları II*. İstanbul: TAÇ Vakfı.

Tokay, Zeliha Hale (2017). “Architecture without Architect, An Example from Çukurova: Huğ”. *International Journal of Landscape Architecture Research*, 1(1): 30-35.

URL-1: <https://insapedia.com/yigma-yapi-nedir-yigma-bina-cesitleri-ve-ozellikleri/> (Erişim: 15.08.2024).

URL-2: https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/11672/mod_resource/content/1/Mimarlik%20Bilgisi%B1lar.pdf (Erişim: 15.08.2024).

URL-3: <https://insaathesabi.com/blog/karkas-yapi-nedir> (Er. 15.08.2024).

URL-4: <https://mapio.net/pic/p-63838379/> (Erişim: 15.08.2024).

Usluer, Berkay (2021). “İzmir’in Şirince, Bayındır ve Alaçatı İlçelerinin Vernaküler Mimarisinde Sokak Dokusu: Binaların Yapı Malzemesi ve Yapım Tekniklerinin Karşılaştırmalı Analizi”. *Yakın Mimarlık*, 4(2): 1-15.

Yeşilkaya, Rukiye (2018). *16.-17. Yüzyıl İstanbul Kadı Sicillerinde Ev ve Kent-sel Konumu*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü.

“COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar çalışmada eşit düzeyde katkı sunmuştur.

The following statements are made in the framework of “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Ethics Committee Approval: *Ethics committee approval is not required for this study.*

Declaration of Conflicting Interests: *The authors have no potential conflict of interest regarding research, authorship, or publication of this article.*

Author-Contributions Statement: *The authors contributed equally to the study.*